

طراحی و تبیین الگوی توسعه (مهارت‌ها و توانایی‌های رهبری) مدیران سطح عملیاتی نیروی مقاومت بسیج

کتاب لطفعلی بختیاری^۱

استاد راهنما: دکتر علی رضاییان

استادان مشاور: دکتر محمد ابراهیم سنجعی، دکتر علی فراهانی

سال دفاع: ۱۳۸۵

مقطع: دکتری

□ بیان مسأله

بدون تردید حراست و صیانت از انقلاب اسلامی و دستاوردهای آن یکی از مهمترین اهداف اساسی مورد نظر در قانون اساسی و نیز یکی از خواسته‌های بزرگ آحاد مردم و مسئولین کشور از بدو تأسیس جمهوری اسلامی ایران تا به حال بوده و خواهد بود. در این راستا تشکیل یک نیروی

عظیم مردمی منسجم و سازمان یافته که بتواند در مواقع لازم و بنابر ضرورت‌ها این رسالت مهم را بر دوش بگیرد، یکی از راهبردهای اساسی بوده است که مورد توجه بنیانگذار فقید انقلاب اسلامی، رهبران و مسئولین عالیرتبه کشور قرار گرفته است.

این استراتژی با بیانیه تشکیل بسیج مستضعفین و ارتش بیست میلیونی رسماً توسط حضرت امام (ره) برای اولین بار مطرح و به طور جدی در دستور کار کارگزاران سیاسی و نظامی وقت کشور قرار گرفت. وجود یک نیروی مردمی با منابع

۱. دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی دانشگاه عالی دفاع ملی

عظیم مادی و معنوی آن همچنان که تاریخ و تجربه ربع قرن اخیر در کشور نشان داده است نه تنها در حفظ و حراست از انقلاب بلکه در گسترش فرهنگ و بینش اسلامی در دیگر کشورها و نهضت‌های استکبار ستیز نقش بسیار مؤثری را ایفا نموده است. بنابراین تحقق کامل یک چنین سازمان قوی و گسترده مردمی که متناسب با توانایی‌های بالقوه و بالفعل کشور باشد به عنوان یک هدف راهبردی برای نظام جمهوری اسلامی و یک مأموریت اساسی برای سازمان نیروی مقاومت بسیج مطرح گردیده.

با توجه به فلسفه وجودی نیروی مقاومت بسیج که یک سازمان مردمی و داوطلب به شمار می‌رود. چنین به نظر می‌رسد که از میان سطوح مختلف مدیران عالی، میانی و عملیاتی این سازمان، فرماندهان و مدیران عملیاتی بیشترین مواجهه و ارتباط را با اقشار مختلف مردم داشته و بیشترین نقش و تأثیر را در سیستم محوری مدیریت این سازمان در راستای تحقق ارتش بیست میلیونی ایفا خواهند نمود، زیرا این سطح از مدیران در فرایندهای بسیج یعنی شناسایی و جذب، تربیت و آموزش، سازماندهی و به کارگیری و حفظ و انسجام که هسته اصلی رسالت بسیج را تشکیل می‌دهند، به طور مستقیم درگیر و مرتبط هستند.

از این رو در سازمان‌هایی که انسان‌ها بیشترین نقش را در آنها ایفا می‌کنند باید مدیریت را مساوی با رهبری در نظر بگیریم، در این صورت نفوذ در افراد در این نوع سازمان‌ها به ویژه در جایی که اعضای آن داوطلبانه عضو سازمان می‌شوند، نقش اصلی را ایفا می‌نماید و رهبر کسی خواهد بود که توانایی اعمال نفوذ را داشته باشد. رهبران در این نوع سازمان‌ها برای اعمال نفوذ در افراد باید دارای مهارت‌های ذیل باشند:

۱. مهارت تشخیص؛
۲. مهارت انطباق که این انطباق در سبک مدیریتی، ساختار سازمان و منابع انسانی تحت امر مدیر باید صورت پذیرد؛
۳. مهارت ارتباطات از روی تمایل.

در این تحقیق آنچه حائز اهمیت است ارائه الگویی برای توسعه و بهبود توانایی ها و مهارت های مدیران سطح عملیاتی نیروی مقاومت در اعمال نفوذ در اعضای داوطلب بسیجی خواهد بود.

□ روش تحقیق

روش تحقیق، نوع تحقیق، روش گردآوری اطلاعات و ابزار گردآوری اطلاعات: روش مورد استفاده در این پژوهش روش پیمایشی و اسنادی و نوع تحقیق کاربردی است. گردآوری اطلاعات در ابعاد نظری به صورت کتابخانه ای و در ابعاد عملی به صورت میدانی انجام شده و ابزار گردآوری اطلاعات فعالیت نگاری و پرسشنامه است. جامعه آماری این پژوهش فرماندهان حوزه های مقاومت بسیج محلی، اداری و کارگری سراسر کشور با حجم آماری ۲۸۴۳ نفر است. نمونه آماری این پژوهش به صورت انتخابی از سه شهر اهواز، مشهد و شیراز در نظر گرفته شده است.

□ نتایج پژوهش

به دلیل ارتباط و تعامل بین فرماندهان حوزه های مقاومت و طیف وسیع و متنوعی از اқشار مختلف مردم که به صورت داوطلبانه به عضویت بسیج درآمده اند، این سطح از مدیران باید واجد توانمندی های ویژه ای در بعد روحی و روانی باشند. با توجه به این پژوهش این افراد از یک جهت دارای حسن خلق و ملامت و مهربانی، خون گرمی، نگرش مثبت به ارزش ها و عدم تابعیت از عادات معمول در حد نسبتاً بالائی هستند و از سوی دیگر به لحاظ خستگی عصبی، اضطراب، ناپایداری عصبی، ناشکیبایی، کم اطمینانی، بدگمانی، نگران و دارای مشغله های فکری، عدم آسودگی خاطر در حد بالائی هستند.

نخبگان انتظار دارند به دلیل سروکار داشتن این فرماندهان با فرایندهای اجتماعی و ارتباط و تعامل با افراد و بسیجیان، دانش مربوط به مهارت های انسانی در شرایط عادی در این فرماندهان به نسبت دو بعد دیگر دانش یعنی مهارت های ادراکی و مهارت های فنی دارای اهمیت و اولویت بالاتری باشد. نتایج تحقیق نشان می دهد که ۹۶٪ افراد جامعه مورد بررسی نسبتاً به شغل خود نگرش مثبت دارند.

در بررسی سلسله مراتب نیازها و موقعیت جامعه مورد نظر، مشخص شد که بیشترین نیاز آنها در وضعیت فعلی نیازهای فیزیولوژیکی و خصوصاً مسکن است. بررسی مهارت‌های مورد استفاده فرماندهان در شرایط عادی و بحرانی نمایانگر بیشترین حد استفاده آنها از مهارت‌های انسانی است و مهارت‌های فنی و ادراکی در رتبه‌های بعدی قرار دارند. سبک مدیریتی مورد استفاده، از سوی نخبگان در شرایط عادی و بحران، سبک مشارکتی با بالاترین اولویت پیشنهاد شده است.

□ الگوی پیشنهادی

